

ยา PPA (Phenylpropanolamine) (ตอนที่ 1)

ภญ. วิมล อนันต์สกุลวัฒน์
Faculty of Medicine Siriraj Hospital
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

เมื่อเร็ว ๆ นี้มีข่าวใหญ่เกี่ยวกับยาตัวหนึ่ง ชื่อ PPA ซึ่งมีงานวิจัยพบว่าทำให้ผู้ที่ใช้นี้เกิดเส้นเลือดในสมองแตก และเป็นอันตรายอย่างยิ่ง จึงทำให้ประเทศต่างๆทั่วโลกกระงับการใช้ยาตัวนี้ไปตามๆกัน ทั้งนี้ได้ใช้มาแล้วไม่ต่ำกว่า 30 ปี ประเทศไทยเองมีใช้ผสมในยาบรรจุน้ำซึ่งประชาชนทั่วไปหาซื้อได้อย่างเสรีโดยไม่ต้องให้แพทย์สั่งด้วยซ้ำ ทั้งยังไม่ได้เก็บคืนจากท้องตลาดอีกด้วย แม้จะรู้ว่ามีอันตรายมาก เราจึงควรสนใจรายละเอียดของยานี้เพื่อจะได้ระมัดระวังตัวเองและคนใกล้ชิดให้ปลอดภัย มารู้จัก PPA กันเถอะ

PPA (Phenylpropanolamine) คือยาอะไร

PPA มีชื่อเต็มว่า Phenylpropanolamine เป็นยาที่เคยใช้เพื่อเป็นยาลดความอ้วน ลดอาการคัดจมูก บางทีทำเป็นยาพ่นจมูก ก็มี

PPA ออกฤทธิ์อย่างไรในร่างกาย

PPA ออกฤทธิ์ต่อหลายระบบในร่างกาย ที่พบว่ามีฤทธิ์มากได้แก่

- เป็นยาลดความอ้วน เพราะกดศูนย์หิวในสมองส่วนกลาง มีฤทธิ์ในการกระตุ้นการทำงานของสารเคมีหลายอย่างในสมองด้วย
- เป็นยาลดอาการคัดจมูก ออกฤทธิ์ที่ผนังของทางเดินหายใจทำให้หลอดเลือดฝอยที่ผนังดังกล่าวหดตัว ทำให้ลดอาการคั่งหรือบวมของเซลล์ต่างๆที่ผนังของทางเดินหายใจ
- เป็นยารักษาอาการปัสสาวะไม่สุดโดยเพิ่มการบีบตัวของคอกระเพาะปัสสาวะและท่อปัสสาวะ เพื่อให้ปัสสาวะออกมาให้สุด

ผลอื่นๆต่อร่างกายเพิ่มอัตราเต้นของหัวใจ เพิ่มการบีบตัวของหัวใจ เพิ่มปริมาตรเลือดที่ออกจากหัวใจ (cardiac output) เพิ่มการกระตุ้นระบบประสาทส่วนกลาง ทำให้เกิดความดันโลหิตสูง กระวนกระวาย นอนไม่หลับ ซัก หัวใจเต้นผิดจังหวะทำให้มันตาขยาย ระยะเวลาเริ่มออกฤทธิ์ 15-30 นาที ระยะเวลาที่ออกฤทธิ์ ถ้าเป็นยาเม็ดธรรมดา จะออกฤทธิ์ได้นานประมาณ 3 ชั่วโมง ถ้าเป็นชนิดออกฤทธิ์เนิ่นจะออกฤทธิ์อยู่ 12-16 ชม. ตัวยาประมาณ 80-90 % ขับออกทางปัสสาวะใน 24 ชั่วโมง

ข้อควรระวัง

ผู้ป่วยที่มีความไวต่อยาที่กระตุ้นสมองหรือระบบประสาทส่วนกลาง เช่น ยาแก้หอบ terbutaline ยาพ่นขยายหลอดลม isoproterenol อาจไวต่อยานี้ได้ด้วยในสตรีหลังคลอดพบว่าผู้ที่ใช้ยา PPA อาจเกิดความผิดปกติทางจิตได้ ทั้งผู้ที่ใช้ในขนาดปกติและขนาดสูงเกินไปการใช้ยาในเด็กต่ำกว่า 6 ปี ไม่แนะนำเพราะเด็กอาจเกิดความผิดปกติทางจิตได้ ส่วนการใช้เพื่อเป็นยาลดความอ้วน ปัจจุบันไม่อนุญาตให้ใช้แล้ว

ปฏิกิริยาเมื่อใช้ร่วมกับยาอื่น

- ผู้ที่ใช้ยา PPA อยู่ เมื่อต้องไปรับการผ่าตัดหรือรับยาสลบ มักจะเกิดความเสี่ยงของหัวใจเต้นผิดจังหวะได้ เพราะยาทั้งสองชนิดจะไปกระตุ้นกล้ามเนื้อหัวใจให้ทำงานมากผิดปกติ
- เมื่อใช้ร่วมกับยาด้านเศร้ารุ่มเก่า เช่น amitriptyline จะเกิดการเสริมฤทธิ์กัน
- เมื่อใช้ร่วมกับยาลดความดันโลหิตสูง หรือยาขับปัสสาวะ จะไปลดฤทธิ์ในการควบคุมความดันโลหิตได้ จึงต้องมีการตรวจวัดความดันโลหิตอย่างใกล้ชิด
- เมื่อใช้ร่วมกับยาที่กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลาง จะเสริมฤทธิ์กัน
- เมื่อใช้ร่วมกับ ยาโรคหัวใจ Digitalis (Digoxin) จะทำให้หัวใจเต้นผิดจังหวะ

ข้อห้ามใช้

- ผู้ป่วยโรคหัวใจที่อยู่ในขั้นรุนแรง เพราะทำให้หัวใจเต้นผิดจังหวะ และอาการเลวลง
- ผู้ป่วยความดันโลหิตสูง เพราะ PPA มีฤทธิ์มากในการบีบตัวของหลอดเลือด ทำให้ความดันโลหิตพุ่งสูงอย่างรุนแรงได้

ผู้ที่ต้องระมัดระวังและไม่ควรใช้ถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ

- ผู้ป่วยโรคหัวใจ
- ผู้ป่วยเบาหวาน เพราะจะเพิ่มระดับน้ำตาลในเลือด
- ผู้ป่วยไตอ่อน
- ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงไม่มาก
- ผู้ป่วยคอปอกเป็นพิษ
- ผู้ป่วยต่อมลูกหมากโต
- ผู้ป่วยจิตเวช

.....